

Karar Sayısı : 2017/10758

23 Şubat 2017 tarihinde Ankara’da imzalanan ekli “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı”nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 17/7/2017 tarihli ve 12595345 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü ve 5 inci maddelerine göre, Bakanlar Kurulu’nca 15/8/2017 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

Binali YILDIRIM

Başbakan

B. BOZDAĞ

Başbakan Yardımcısı

M. ŞİMŞEK

Başbakan Yardımcısı

F. IŞIK

Başbakan Yardımcısı

R. AKDAĞ

Başbakan Yardımcısı

H. ÇAVUŞOĞLU

Başbakan Yardımcısı

A. GÜL

Adalet Bakanı

F. B. SAYAN KAYA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

Ö. ÇELİK

Avrupa Birliği Bakanı

F. ÖZLÜ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

J. SARİEROĞLU

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. ÖZHASEKİ

Çevre ve Şehircilik Bakanı

M. ÇAVUŞOĞLU

Dışişleri Bakanı

N. ZEYBEKÇİ

Ekonomi Bakanı

B. ALBAYRAK

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

O. A. BAK

Gençlik ve Spor Bakanı

A. E. FAKİBABA

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

B. TUFENKÇİ

Gümrük ve Ticaret Bakanı

S. SOYLU

İçişleri Bakanı

L. ELVAN

Kalkınma Bakanı

N. KURTULMUŞ

Kültür ve Turizm Bakanı

N. AĞBAL

Maliye Bakanı

İ. YILMAZ

Millî Eğitim Bakanı

N. CANIKLI

Millî Savunma Bakanı

V. EROĞLU

Orman ve Su İşleri Bakanı

A. DEMİRCAN

Sağlık Bakanı

A. ARSLAN

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
ÇEVRE ALANINDA İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN
MUTABAKAT ZAPTI

Bundan böyle "Taraflar" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti;

Türkiye ve Pakistan arasındaki dostluk ilişkilerini ve stratejik ortaklığı güçlendirme ve çevre alanında işbirliğini geliştirme yolundaki isteklerini ifade ederek,

Bugünkü ve gelecek nesillerin refahı açısından, çevrenin korunmasında ve iyileştirilmesinde, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının önemini kabul ederek,

Özellikle; yoksulluğun sonlandırılması, sürdürebilir geçim kaynakları ve çevresel sürdürebilirlik amaçları gibi uluslararası kalkınma hedeflerinin teşvik edilmesi ve başarılması için harcanacak ortak çabaların önemini kabul ederek,

Böyle bir işbirliğinin; Tarafların ortak çıkarlarına ve onların, ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmaya hizmet edeceğini dikkate alarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmıştır:

Madde 1

Ekosistemin korunmasına ve kullanılmasına yönelik dengeli bir yaklaşım ile kirliliğin azaltılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması için, Taraflar; eşitlik, fayda ve mütekabiliyet esasına dayanarak, bilgi, deneyim, en iyi uygulamalar ve teknoloji değişimi üzerine işbirliği yapacaktır.

Madde 2

Taraflar alt bölümde belirtilen konularda işbirliği yapacaktır:

Çevre Yönetimi

- 1) Entegre atık yönetimi,

(Belediye atığı, ambalaj atığı, tıbbi atık, tarım atığı, sanayiden kaynaklanan tehlikeli ve tehlikesiz atık, atık bertaraf tesislerinin projelendirilmesi, yapımı ve işletilmesi),

- 2) Entegre atık su yönetimi,
- 3) Deniz çevresinin kirlilikten korunması için faaliyetler,
- 4) Hava kalitesi yönetimi,
(Isınma, sanayi ve ulaşım kaynaklı hava kirliliği ve hava kalitesini izleme),
- 5) Uzun menzilli sınır ötesi hava kirliliği ve toz taşınımı,
- 6) Çevresel gürültü yönetimi,
- 7) İklim değişikliği,
(Adaptasyon, azaltım, raporlama, emisyon ticareti),
- 8) Yeşil ekonomi,
- 9) Kimyasallar yönetimi,
- 10) Büyük endüstriyel kaza riski taşıyan tesislerin belirlenmesi, tehlikeli maddelerin yayılmasına neden olacak kazaların önlenmesi ve bu tür kazalar meydana gelirse etkilerinin azaltılması,

Temiz Üretim ve Sürdürülebilir Tüketim

- 11) Atık suyun geri kazanımı teknolojileri,
- 12) Entegre kirlilik önleme ve kontrol, mevcut en iyi teknikler,

Çevresel Uygunluk Zinciri

- 13) Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED),
- 14) Çevre izin ve lisans işlemleri,
- 15) Çevre denetimi,
- 16) Çevre izleme ve ölçüm yöntemleri,
(Baca gazı kirleticilerini ve atık su arıtma tesislerinin deşarjlarını izleme),

Korunan Alanlar

- 17) Korunan alanlarda biyolojik çeşitliliğin korunmasının teşvik edilmesi,
- 18) Korunan alanların yönetimi ve bu alanlarda eko-turizmin geliştirilmesi ve uygulanması,

Çevre Bilgi Sistemleri

- 19) Elektronik çevre uygulamaları,
(e-ÇED, e-izin / e-lisans, e-denetim, e-yeterlik, atık yönetimi uygulaması, diğer çevre bilgi sistemleri),
- 20) Çevre durumu raporları,

21) Çevresel coğrafi bilgi sistemlerinin geliştirilmesi,

Kapasite Geliştirme

22) Çevre eğitimi ve kamu bilincinin artırılması,

23) Çevre kurumlarının kapasitesinin artırılması.

Madde 3

Taraflar; 2. maddede belirtilen konular üzerinde:

- 1) Eğitim programları, toplantılar, konferanslar ve sempozyumlar düzenleme,
 - 2) Bilimsel ve teknik ziyaret programları düzenleme,
 - 3) Araştırmacıların, danışmanların, uzmanların ve sivil toplum kuruluşu üyelerinin ve temsilcilerinin karşılıklı ziyaretlerini düzenleme,
 - 4) Araştırmalar, gelişmeler ve uygulama faaliyetleri üzerine bilgi, uzmanlık ve belgelerin değişimi,
 - 5) Projeler geliştirme,
- faaliyetleri ile işbirliği yapacaktır.

Madde 4

Taraflar, kendi ulusal mevzuatları ile taraf oldukları ilgili Uluslararası Anlaşmalar için tahsis edilmiş olan mali kaynaklar çerçevesinde işbirliği yapacaktır.

Taraflar; uzlaşılan alanlarda personel değişimi yapacaktır ve ulaşım, iase ve ibate masrafları gönderen tarafça karşılanacaktır.

Madde 5

Taraflar; hükümet kurumlarını, akademik kurumları, özel sektörleri ve sivil toplum kuruluşlarını, işbu Mutabakat Zaptının kapsamında yer alan işbirliği faaliyetlerine katılım sağlamaya davet edebilir.

Madde 6

Taraflar; işbu Mutabakat Zaptının uygulanması için, alt bölümde belirtilen Kurumları yetkili otorite olarak tayin etmiştir:

- 1) Türkiye Cumhuriyeti adına: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı,
- 2) Pakistan İslam Cumhuriyeti adına: İklim Değişikliği Bakanlığı.

Madde 7

Yürürlüğe girişinin ardından; işbu Mutabakat Zaptının çerçevesinde işbirliği faaliyetlerinin etkili bir şekilde uygulanmasının sağlanması için, Taraflarca; bir ortak komite kurulacaktır ve şu şekilde çalıştırılacaktır:

- 1) Her bir Taraf; işbirliği alanlarının yönetiminden sorumlu olacak bir ulusal koordinatörü, işbu Mutabakat Zaptının yürürlüğe girmesinin ardından 3 (üç) ay içinde, tayin edecektir.

Ulusal koordinatörler en az Daire Başkanı düzeyinde olacaktır.

Her bir Taraf; birbirine, tayin ettiği ulusal koordinatörünün ismini bildirecektir.

- 2) Ulusal koordinatörler; işbirliği alanları üzerine ortak çalışma programlarının yapılması için işbirliğinde bulunacaktır.
- 3) Ulusal koordinatörler; işbirliği alanlarının görüşülmesi için üzerinde karşılıklı mutabık kalınacak tarihlerde düzenlenebilecek olan ortak komite toplantılarına eş-başkanlık yapacaktır ve ortak komite tarafından alınacak tavsiyelerin uygulanmasını izleyecektir.
- 4) Ortak komite toplantıları; alternatifli olarak, yılda bir defa, Türkiye’de ve Pakistan’da yapılacaktır.

Madde 8

Taraflar; ulusal mevzuatlarına uygun olarak; işbirliği sonuçlarını, karşılıklı yazılı raporları da alınarak, üçüncü Taraflar ile paylaşmak için anlaşabilir.

Madde 9

İşbu Mutabakat Zaptında yer alan hiçbir husus; Tarafların, taraf olduğu diğer Uluslararası Anlaşmalar altında bulunan mevcut haklarını ve yükümlölüklerini etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 10

İlgili ulusal düzenlemelere ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Pakistan İslam Cumhuriyeti'nin taraf olduğu Uluslararası Antlaşmalara uygun olarak Taraflar; işbu Mutabakat Zaptına göre transfer edilen veya oluşturulan fikri mülkiyet haklarının etkili korunmasını garanti eder.

İşbu Mutabakat Zaptı kapsamında "fikri mülkiyetten"; 14 Temmuz 1967 tarihinde, Stockholm'de imzalanan "Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nü Kuran Sözleşme"nin 2. maddesinde kayıtlı tanım anlaşılacaktır.

Madde 11

İşbu Mutabakat Zaptının yorumlanmasından veya uygulanmasından kaynaklanabilecek herhangi bir uyuşmazlık, Taraflar arasında müzakereler yolu ile dostça çözülecektir.

Madde 12

İşbu Mutabakat Zaptı, Tarafların karşılıklı yazılı rızaları ile herhangi bir zamanda değiştirilebilir. Değişiklikler, işbu Mutabakat Zaptının 13. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen usule göre yürürlüğe girecektir.

Madde 13

İşbu Mutabakat Zaptı; Tarafların; işbu Mutabakat Zaptının yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını, birbirlerine; diplomatik yollar aracılığıyla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir. İşbu Mutabakat Zaptı, bir (1) yıl süre ile yürürlükte kalacaktır.

Taraflardan biri, karşı Tarafa; Mutabakat Zaptını sona erdirmeye niyetini; yürürlük süresi dolmadan 6 (altı) ay önce, diplomatik yollar aracılığıyla, yazılı olarak bildirmediği sürece, işbu Mutabakat Zaptı; 1'er (biri) yıllık süreler halinde, otomatik olarak uzatılacaktır.

Her bir Taraf, diğer Tarafa; diplomatik yollar aracılığıyla, yazılı olarak bildirerek, işbu Mutabakat Zaptını herhangi bir zamanda sona erdirmeye yetkilidir. Bu durumda, işbu Mutabakat Zaptı; yazılı bildirimin alındığı tarihten 3 (üç) ay sonra sona erdirilmiş olacaktır.

İşbu Mutabakat Zaptının sona ermesi; Mutabakat Zaptı gereğince üzerinde anlaşmaya varılan ve sona erme öncesinde başlatılan projelerin ve faaliyetlerin geçerliliğini ve süresini etkilemeyecektir.

İşbu Mutabakat Zaptı; Ankara'da, 23 Şubat 2017 tarihinde, Türkçe ve İngilizce dillerinin her birinden 2 (ikişer) orijinal nüsha halinde ve bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır.

Yorum farklılığı olması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Mehmet Ceylan
Bakan Yardımcısı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Türkiye Cumhuriyeti

Syed Tariq FATEMI
Devlet Bakanı
Dışişleri Bakanlığı
Pakistan İslam Cumhuriyeti

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
BETWEEN THE
GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF THE ISLAMIC REPUBLIC OF PAKISTAN
ON COOPERATION IN THE FIELD OF ENVIRONMENT

The Government of the Republic of Turkey and the Government of the Islamic Republic of Pakistan hereinafter referred to as "the Parties";

Expressing the desire to strengthen the friendly relations and strategic partnership between Turkey and Pakistan and to develop cooperation in the field of environment,

Acknowledging the significance of sustainable development approach for the protection and improvement of environment for the well-being of the present and future generations,

Acknowledging the importance of cooperative efforts to promote and achieve the internationally agreed development goals, particularly goals on poverty eradication, sustainable livelihood, and environmental sustainability,

Noting that such cooperation would serve for common interests of the Parties and contribute to their economic and social development,

Have agreed as follows:

Article 1

In order to reduce pollution and ensure environmental sustainability, with a balanced approach on protection and use of the ecosystems, the Parties shall cooperate on the exchange of knowledge, experience, best practices and technology on the basis of equity, benefit, and reciprocity.

Article 2

The Parties shall cooperate in the following subjects:

Environmental Management

1. Integrated waste management,
(Municipal waste, packaging waste, medical waste, agriculture waste, hazardous and non hazardous waste resulting from industry, project, construction and operation of waste disposal facilities),
2. Integrated waste water management,
3. Activities for protection of marine environment from pollution,
4. Air quality management,
(Air pollution due to domestic heating, industry and transportation, and air quality monitoring),
5. Long-range trans-boundary air pollution and dust transport,
6. Environmental noise management,
7. Climate change,
(Adaptation, mitigation, reporting, emission trade),
8. Green economy,
9. Chemicals management,
10. Identification of plants creating potential risks for major industrial accidents, prevention of such accidents which will lead to spillage of hazardous materials and mitigating their effects once they occur,

Clean production and Sustainable Consumption

11. Recycling technologies for waste water,
12. Integrated pollution prevention and control, current best techniques,

Environmental Compliance Chain

13. Environmental Impact Assessment (EIA),
14. Environmental permit and licensing procedures,
15. Environmental auditing,
16. Environmental monitoring and measuring methods,
(Monitoring flue gas pollutants and discharges of waste water treatment facilities),

Protected Areas

17. Promotion of biodiversity conservation in protected areas,
18. Management of protected areas and development and implementation of eco-tourism activities in such areas,

Environmental Information Systems

19. Electronic environmental applications, (e-EIA, e-permit/e-license, e-audit, e-qualification, waste management application, other environmental information systems),
20. Environmental status reports,
21. Developing environmental geographic information systems,

Capacity Building

22. Environmental education and raising public awareness,
23. Increasing the capacity of environmental institutions.

Article 3

The Parties shall cooperate on the subjects set out in Article 2 through:

1. Organization of training programmes, meetings, conferences and symposia,
2. Organization of scientific and technical visiting programs,
3. Organization of reciprocal visits by researchers, consultants, experts and members and representatives of non-governmental organizations,
4. Exchange of information, know-how and documents on researches, development and implementation activities,
5. Developing projects.

Article 4

The Parties shall cooperate within the framework of the national legislation of each Party and financial resources allocated for relevant International Agreements to which they are party.

The Parties shall exchange staff in the agreed fields and the travel, food and accommodation expenses shall be covered by the sending Party.

Article 5

The Parties may invite government institutions, academic institutions, private sectors and non-governmental organizations to participate in the cooperation activities within the context of this Memorandum of Understanding.

Article 6

The Parties shall assign the below mentioned institutions as the competent authorities, for the purpose of the enforcement of this Memorandum of Understanding.

- 1) Ministry of Environment and Urbanization: on behalf of the Republic of Turkey,
- 2) Ministry of Climate Change: on behalf of the Islamic Republic of Pakistan.

Article 7

Following its entry into force, to ensure the efficient implementation of cooperation activities within the framework of this Memorandum of Understanding, a joint committee shall be established by the Parties and operated as follows:

1. Each Party shall designate a national coordinator to be responsible for the management of cooperation areas, within three (03) months following the entry into force of this Memorandum of Understanding.
The national coordinator shall be at least the level of the Head of Department.
Each Party shall notify the other regarding the name of the national coordinator, they designated.
2. The national coordinators shall cooperate to draw up the joint working programs on the cooperation areas.
3. The national coordinators shall co-chair the meetings of the joint committee that may convene on the mutually agreed dates in order to discuss over cooperation areas and shall monitor the implementation of the recommendations made by the joint committee.
4. The meetings of the joint committee shall take place once a year, alternatively, in Turkey and Pakistan.

Article 8

The Parties may agree to share the results of their cooperation, by mutual written consents, with third Parties in conformity with their national legislation.

Article 9

Nothing in this Memorandum of Understanding shall be construed in a way to affect current rights and obligations of the Parties under other International Agreements to which they are Parties.

Article 10

The Parties, in accordance with the respective national legislation and International Treaties to which the Republic of Turkey and the Islamic Republic of Pakistan are Parties shall ensure effective protection of the intellectual property rights transferred or created under this Memorandum of Understanding.

For the purpose of this Memorandum of Understanding, the “intellectual property,” is understood to stand for what is set out in Article 2 of the “Convention Establishing the World Intellectual Property Organization”, signed in Stockholm on 14th of July, 1967.

Article 11

Any dispute that may arise from interpretation or enforcement of this Memorandum of Understanding shall be resolved amicably through negotiations between the Parties.

Article 12

This Memorandum of Understanding may be amended through mutual written consents of the Parties at any time. The amendments shall enter into force according to the procedure set out in paragraph 1 of Article 13 of this Memorandum of Understanding.

Article 13

This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of receipt of the final written notification by which the Parties notify each other, through diplomatic means, of the completion of their internal legal procedures required for its entry into force.

This Memorandum of Understanding shall remain in force for a period of one (01) year. This Memorandum of Understanding shall be automatically extended for successive periods of one (01) year, unless one of the parties notifies the other in written through diplomatic means of its intention to terminate the Memorandum of Understanding at least six (06) months prior to expiration.

Each Party is entitled to terminate this Memorandum of Understanding at any time by notifying the other Party in written through diplomatic means. In this case, this Memorandum of Understanding shall be terminated within three (03) months after the receipt of the notification.

The termination of this Memorandum of Understanding shall not affect the validity and duration of the projects and activities agreed upon pursuant to the Memorandum of Understanding and initiated prior to such termination.

Signed in Ankara on 23 February 2017 in two (02) original copies, each in Turkish and English languages, all text being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**ON BEHALF OF
THE GOVERNMENT OF
THE REPUBLIC OF TURKEY**

**Mehmet Ceylan
Deputy Minister
Ministry of Environment and
Urbanization
Republic of Turkey**

**ON BEHALF OF
THE GOVERNMENT OF
THE ISLAMIC REPUBLIC OF
PAKISTAN**

**Syed Tariq Fatemi
Minister of State
for Foreign Affairs
Islamic Republic of Pakistan**